Jaarverslag 2025

Kunsten

Building Biospheres. Foto: Marie Angela Caforio.

Vlaams Architectuurinstituut

Inhoudstafel

4 Architectuur als fundamenteel component voor een kwaliteitsvolle omgeving
5 Tentoonstellingen die maatschappelijke thema's tastbaar maken
8 Publicaties als duurzame dragers van architectuurcultuur
9 Ondersteuning van jonge praktijken en vernieuwende onderzoeken
11 Architectuur in beeld
12 Voor elk wat wils
13 Platform voor ontmoeting en debat
14 Onderzoek en ondersteuning van de sector
15 Architectuurcultuur uit Vlaanderen en Brussel internationaal in de kijker
17 2025 in enkele cijfers

4 Architectuur als fundamenteel component voor een kwaliteitsvolle omgeving

In 2025 ronden we het thema ‘Wat we delen’ af, dat als rode draad doorheen onze programmatie loopt. Tal van tentoonstellingen, boeken en lezingen bieden een uniek perspectief op hoe we als samenleving omgaan met collectief ruimtegebruik, gedeelde kennis en materialen, en nieuwe vormen van samenleven.

We blijven met onze programmatie ook dit jaar niet binnen de vertrouwde muren van DE SINGEL. Elke maand tonen we in de zalen van De Cinema films die vanuit een andere hoek over architectuur vertellen. Internationaal trekken we erop uit naar Italië voor de tweejaarlijkse hoogmis van architectuurcultuur. Op de Architectuurbiënnale van Venetië laten we curatoren Bas Smets en Stefano Mancuso het Belgisch paviljoen inpalmen. Niet met maquettes, maar met een installatie van wel honderden planten.

We voeden niet alleen de architectuurcultuur, we faciliteren ook dialogen en ondersteunen actief architectuurpraktijken in verschillende fases van hun carrière. We richten onze blik ook naar de sector zelf én het beleid. 2025 betekent een cruciaal jaar voor de voorbereiding van de nieuwe beleidsperiode binnen het Kunstendecreet. Met onze bijdrage over architectuur aan de Landschapstekening Kunsten stellen we de huidige situatie in de sector op scherp.

5 Tentoonstellingen die maatschappelijke thema’s tastbaar maken

Het tentoonstellingsprogramma vormt een belangrijk publiek uithangbord van het VAi. Het creëert een zintuiglijke en ruimtelijke ervaring van hoe architectuur omgaat met complexe en actuele uitdagingen in onze samenleving. In en rond DE SINGEL maken we plek voor verschillende stemmen, generaties en relevante onderzoeken.

De expo *Stadsvilla* verkent alternatieven voor het klassieke woonmodel. Samengesteld rond het onderzoek van het Brusselse bureau Dogma, toont de tentoonstelling hoe collectieve woonvormen, gedeelde voorzieningen en compacte stadsontwikkeling kunnen bijdragen aan oplossingen voor de wooncrisis. Schetsontwerpen en maquettes maken die verbeelding tastbaar. Het onderzoeksproces en bevindingen publiceren we tijdens de finissage, aangevuld met een lezing over sociale woningbouw van de Catalaanse architect Carles Baiges Camprubí.

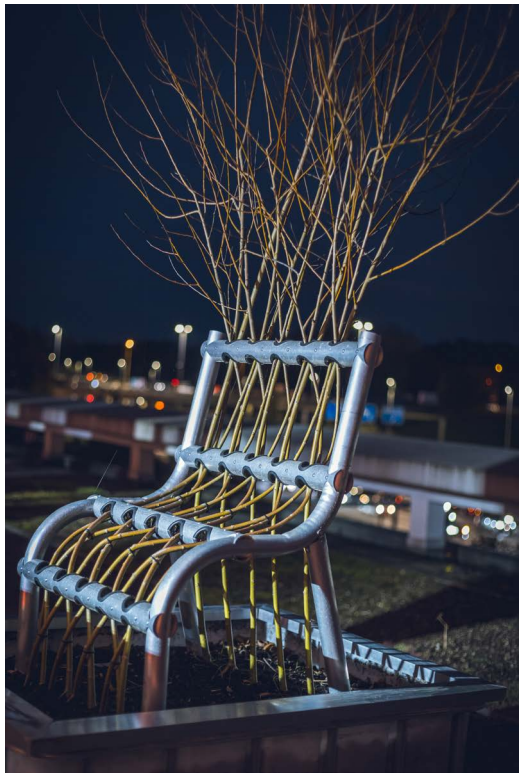

Stadsvilla. Foto: Dieter Daniëls.

Getemde Natuur richt de blik op de geschiedenis van stedelijk groen in Antwerpen. Onderzoeker Bart Tritsmans toont aan de hand van onderwerpen als klimaatverandering, biodiversiteit en activisme hoe machtsverhoudingen, ruimtelijke en sociale idealen evolueren doorheen de tijd. Archiefmateriaal, gaande van 19e–eeuwse parkontwerpen en foto's tot getuigenissen van lokale overheden en burgers, illustreert die constante spanning tussen stad en natuur. Hedendaagse installaties reflecteren zowel op die geschiedenis als op actuele problematieken. Audiowandelingen, een live–performance en panelgesprek bieden extra verdieping in de beladen relatie tussen stad en natuur.

Getemde Natuur. Foto: Dieter Daniëls.

Getemde Natuur. Foto: Dieter Daniëls.

In het Bouwmeesterlabel *Living Frameworks* staat natuurinclusief ontwerpen centraal. Het onderzoek van HOP.office verkent hoe architectuur opnieuw de biodiversiteit kan versterken, onder meer door ecologische kennis vaker in ontwerpprocessen te integreren. Maquettes, installaties en bouwdetails visualiseren hoe ontwerpers verbinding zoeken met habitats voor planten en dieren zoals vlinders, vogels en vleermuizen.

Publicaties als duurzame dragers van architectuurcultuur

Publicaties zijn een belangrijk instrument om kennis en informatie verder uit te diepen, te verduurzamen en te delen. In 2025 brengen we niet minder dan 6 publicaties in de wereld.

Samen ruimte maken behandelt ideeën rond participatieve stadsontwikkeling en viert tegelijk tien jaar pioniersprakijk van het Antwerps collectief Endeavour.

Dogma breit in *The Urban Villa* verder op hun gelijknamige tentoonstelling over nieuwe woonvormen en collectiviteit. We werken hiervoor ook voor het eerst samen met uitgeverij Black Square.

Ten Scenographies. A Matter of Architecture documenteert 10 scenografieën van het Gentse architectuurbureau FELT, als cruciaal onderdeel van hun ontwerppraktijk.

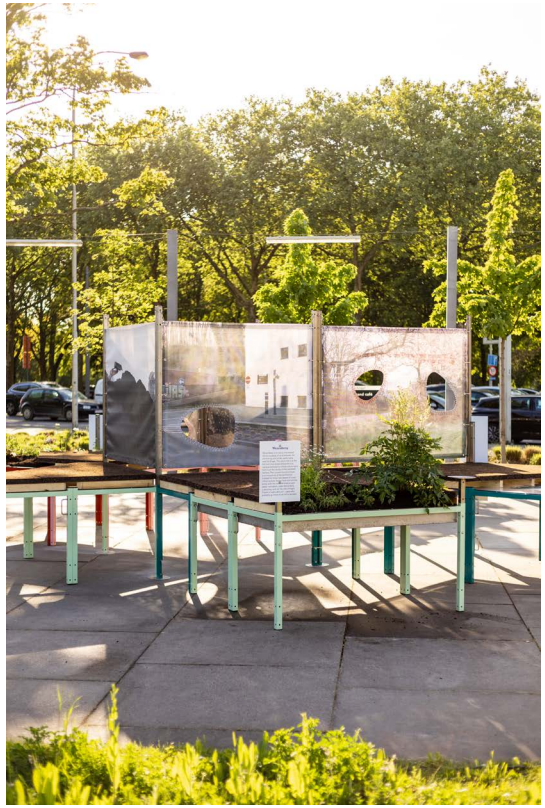
Building Biospheres is de officiële catalogus van de Belgische inzending op de Architectuurbiënnale van Venetië. Het boek combineert alle inzichten uit de expo met interviews en essays van internationale auteurs over neurobiologie, kunstmatige intelligentie, plantkunde en filosofie over de relatie tussen natuur, technologie en architectuur.

We bundelen de methodiek, interviews met architecten en resultaten uit het onderzoek van Bart Tritsmans en Evelien Pieters in de gratis publicatie *De parallelle praktijk als voedingsbodem voor de architectuurpraktijk in Vlaanderen.*

Voor de uitgave van *Bronnengids Interieurontwerp België 1945–2000* staan we onze collega's van het Kenniscentrum bij op productioneel vlak.

Ondersteuning van jonge praktijken en vernieuwende onderzoeken

2025 betekent de vierde en laatste jaargang van Tafelzetting. De omgang met gedeelde ruimtes is het uitgangspunt van dit seizoen. Studio lauka zet het ontwerp van een buurthuis in Gent, dat ze op dat moment aan het bouwen zijn, centraal in hun installatie. Aga Batkiewicz onderzoekt vergeten stukken landschap rondom DE SINGEL, hun informeel gebruik en de geschiedenis die letterlijk en figuurlijk in de grond zit. Pioniersplanters bouwt het plein tijdelijk om tot een plek voor sport en spel. Vanop een tribune kunnen toeschouwers kijken naar hoe voorbijgangers voetballen, basketballen, tafeltennissen, schaken en zelfs dammen. Tot slot vertelt Meow collective verhalen over hun participatieve architectuurpraktijk, en verzamelt het op het plein verhalen van het publiek.

Tafelzetting. Foto: Dieter Daniëls.

Across opening. Foto: Romy Beirger.

11 Architectuur in beeld

Met de filmreeks *Architecture on Film* benaderen we architectuur vanuit een andere lens. In samenwerking met De Cinema bieden we maandelijkse filmvertoningen en inleidingen. Films en documentaires zoals *ARCHITECTON* en *At the Garden's Pace* geven eigenzinnige perspectieven op thema's als sociale architectuur, diversiteit en de spanningen tussen mens en natuur.

We organiseren de workshop *Reenacting the House by the Sea: A workshop on Feminist Storytelling* aansluitend op de screening van *E.1027 – Eileen Gray and the House by the Sea*. Samen met de regisseur van de film *Beatrice Minger* en architectuurhistorica Florencia Fernandez Cardoso onderzoeken we hoe feministische methodologieën kunnen bijdragen aan het diversifiëren van de architectuurgeschiedenis.

Voor ACROSS werken we elke twee jaar samenwerking met A+ en ICA–WB. Omgedoopt tot residentieprogramma richt dit uitwisselingsproject zich deze keer op ontwerpers die naast hun architectuurwerk een parallelle praktijk ontwikkelen. De 8 deelnemers krijgen individueel en in groep begeleiding van Pauline Fockedey en Theo De Meyer. Ze lichten hun inzichten toe onder meer tijdens een lezing in DE SINGEL. Ze presenteren hun bevindingen in installaties en performances in de expo *A Good Place* in Brussel.

We werken structureel samen met het Team Vlaams Bouwmeester aan de selectie en opvolging van de Bouwmeesterlabels (BWMSTR Label). We selecteren elk jaar mee drie projecten uit een open oproep en ondersteunen ongevraagde en vernieuwende ruimtelijke onderzoeksvoorstellen met positieve impact op maatschappij en beleid. Dit jaar zijn dat Dimitri Machas (The Borders Between Us), Thibaut Gevers, Glenn Lyppens en Clément Van Vyve (Domus Flandria Revisited), en Graft (Vanuit regeneratieve landbouw naar streekgebonden stedenbouw).

Een rijk familieaanbod krijgt in 2025 een prominente plaats. We ontwikkelen een bezoekersgids op maat van families en kinderen, waarin we veelgebruikte architectuurtermen verduidelijken en een opdrachtenparcours uitstippelen. *Getemde Natuur* krijgt een eigen educatieve ruimte achteraan de zaal: *Wildgroei.* Bezoekers kunnen er op adem komen, zich verder verdiepen in thema's via een uitgebreide selectie boeken of soundscapes beluisteren.

Kinderen leven zich dan weer uit op het Kindereiland, ondertussen een vaste waarde bij al onze tentoonstellingen. Op het Kindereiland kunnen ze verschillende aspecten van architectuur ontdekken aan de hand van boeken, opdrachten en bouwmaterialen. Daarnaast bieden we ook workshops aan, gaande van een bijenhotel, vogelhuisje of insectenhotel bouwen tot het maken van een stadsvilla.

In het debat over onze leefomgeving ontbreekt nog te vaak de stem van jongeren. 2025 betekent dan ook de start van onze jongerenwerking, in samenwerking met SAAMO. We vertrekken hiervoor uit de directe leefomgeving en behoeften van jongeren. Via gesprekken, wandelingen en ontwerpoefeningen formuleren zij ideeën en aanbevelingen voor de publieke ruimte van morgen.

Familiezondag XL Modular Models. Foto: Rosane Meijer.

Als instituut is het onze taak om dialoog en ontmoeting over architectuur te stimuleren. We laten ontwerpers, onderzoekers, beleidsmakers en kunstenaars samenkomen tijdens panelgesprekken, symposia en netwerkmomenten. Samenwerking en kennisuitwisseling staan daarin centraal.

Enkele voorbeelden:
Buro Jüliane Greb reflecteert tijdens *What would a non–ableist city be like?* op praktijken die toegankelijkheid, collectieve ervaring en zorg centraal stellen, voorbij checklists en regelgeving. Met *Boring. Three evenings of soil readings* slaan we voor het eerst de handen in elkaar met Decoratelier. Lokale en internationale sprekers zoals Rachel Armstrong en Fairuz Ghammam dompelen ons onder in hun onderzoek, artistieke praktijken en performances over bodemkwaliteit. Tijdens het debatavond *HouseEurope! A Collective Effort* gaan ontwerpers, onderzoekers en beleidsmakers in gesprek over de sociale en ecologische dimensies van renovatie en erfgoed, richting concrete strategieën voor Vlaanderen.

Voor onze structurele partners en genodigde architecten stellen we traditioneel activiteiten samen waarbij belangrijke spelers uit de bouwsector kunnen netwerken. We koppelen dit telkens aan een lopend project, met in 2025 onder meer een exclusieve rondleiding en diner tijdens de opening van *Getemde Natuur* en een partnerreis naar de Architectuurbiënnale van Venetië.

Naar jaarlijkse gewoonte brengen we het Platform Architectuurcultuur (PAC) samen. Elke organisatie die werkingssubsidies ontvangt binnen het Kunstendecreet onder de discipline architectuur, wordt uitgenodigd om deel te nemen aan PAC. De Landschapstekening Kunsten en de werkingssubsidies staan dit jaar op de agenda. We bespreken hoe we ons als veld zullen positioneren en toetsen af aan welke ondersteuning de andere architectuurcultuurorganisaties behoefte hebben.

Onderzoek en ondersteuning van de sector

Om alles wat reilt en zeilt in de architectuursector beter te begrijpen en ondersteunen, investeren we in veldanalyse en praktijkondersteuning. We adviseren onder meer jaarlijks ontwerpers bij hun zoektocht naar financiële ondersteuning of contacten binnen de brede cultuursector.

In opdracht van het VAi werken Bart Tritsmans (UA) en Evelien Pieters in 2024 aan een onderzoek over de parallelle praktijken van architecten en architectenbureaus. Hiermee tonen we de meerwaarde van parallelle praktijken aan, brengen we noden, uitdagingen en behoeften in kaart en ondersteunen we het potentieel. Naast de publicatie organiseren we in 2025 een panelgesprek met Q&A, zodat deelnemers ook hun inzichten kunnen delen.

De *Landschapstekening Kunsten* analyseert uitgebreid de evoluties in het professionele kunstenlandschap van Vlaanderen. Het VAi levert de bijdrage over de discipline architectuur, gestoeld op kennis vergaard uit de onderzoeksopdracht, een sectormoment voor architectuurcultuur en analyses. Het blijft onze taak om architectuur mee op de beleidsagenda te zetten en aanbevelingen te agenderen.

Architectuurcultuur uit Vlaanderen en Brussel internationaal in de kijker

Een van de belangrijkste internationale projecten van 2025 is zonder twijfel de Architectuurbiënnale van Venetië. Met *Building Biospheres* onderzoeken landschapsarchitect Bas Smets en neurobioloog Stefano Mancuso hoe de natuurlijke intelligentie van planten kan worden ingezet om een microklimaat in binnenruimtes te produceren. Ze gebruiken het paviljoen als hun laboratorium waarbij planten actief de installaties aansturen, waaronder bewatering, ventilatie en belichting. Het duo rekent hiervoor op expertise van software softwareontwikkelaar Dirk De Pauw, botanicus Erik De Waele en bio–ingenieur Kathy Steppe.

Tijdens *Writing Architecture from Flanders and beyond* presenteren we niet alleen de gelijknamige catalogus, maar belichten we ook andere recente architectuurpublicaties van het VAi én van buurlanden.

Building Biospheres. Foto: Michiel De Cleene.

9 tentoonstellingen

4 workshops

Meer dan 380.000 bezoekers in binnen– en buitenland

132 persartikelen

2.672 verkochte boeken

6 publicaties

5 studentenboekenverkopen

3 infosessies

11.485 Nederlandstalige nieuwsbrief lezers en 4.308 Engelstalige lezers

16.700 volgers op Instagram

10+ rondleidingen

1 nieuwe huisstijl

27 filmvertoningen

26 avondactiviteiten, zoals openingen, boeklanceringen, lezingen en panelgesprekken

4 schrijftafels

Contacteer ons

Vlaams Architectuurinstituut
Jan van Rijswijcklaan 155
2018 Antwerpen
+32 (0)3 242 89 70

Vlaams Architectuurinstituut — Archief
Parochiaanstraat 7
2000 Antwerpen
+32 (0)3 202 04 83

info@vai.be
vai.be
#vlaamsarchitectuurinstituut

vai.be
@vlaams_architectuurinstituut
#vlaamsarchitectuurinstituut

Het programma in 2026 wordt mede mogelijk gemaakt door de structurele partners:
Reynaers Aluminium | Febelcem | Stone | Wienerberger | Forster | Cosentino | Vola | Vande Moortel

Met de steun van:

Vlaanderen
verbeelding werkt